

The background of the entire slide features a close-up of a globe showing the continents of Africa and Europe. In the foreground, on the left, is a large, out-of-focus white chess king piece. On the right, there are other chess pieces, including a dark knight and a light-colored pawn, also slightly out of focus.

ΚΕΔΙΣΑ ΚΕΔΙΣΑ

ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ
CENTER FOR INTERNATIONAL STRATEGIC ANALYSES

Ο Υβριδικός Πόλεμος και περιπτώσεις εφαρμογής στο θαλάσσιο περιβάλλον

Θοδωρής Μπαζίνης

Ερευνητική Εργασία Νο. 10

**Ο Υβριδικός Πόλεμος και περιπτώσεις εφαρμογής στο
θαλάσσιο περιβάλλον**

Θοδωρής Μπαζίνης

**Εξωτερικός Συνεργάτης ΚΕΔΙΣΑ, Πολιτικός Επιστήμονας,
ΜΠΣ Διεθνών Σχέσεων και Στρατηγικών Σπουδών**

Ερευνητική Εργασία Νο. 10

Διοικητικό Συμβούλιο

Ανδρέας Μπανούτσος, Ιδρυτής και Πρόεδρος

Σπύρος Πλακούδας, Αντιπρόεδρος

Όμηρος Τσάπαλος, Γενικός Γραμματέας

Γιώργος Πρωτόπαπας, Εκτελεστικός Διευθυντής

Αργέττα Μαλιχουτσάκη, Οικονομική Διαχειρίστρια

Δημήτρης Κιούσης, Μέλος Δ.Σ

Κωνσταντίνος Μαργαρίτου, Μέλος Δ.Σ

Περιεχόμενα

- 1. Εισαγωγή: σελίδα 2**
- 2. Τι δεν είναι ο υβριδικός πόλεμος: σελίδα 3**
- 3. Ορισμός του Υβριδικού Πολέμου: σελίδα 4**
- 4. Η διαφορετικότητα του Υβριδικού Πολέμου: σελίδα 4**
- 5. Τα παράδοξα του Υβριδικού Πολέμου: σελίδα 6**
- 6. Περιπτώσεις Υβριδικών δράσεων στο Θαλάσσιο πεδίο: σελίδα 10**
- 7. Τι μπορεί να μας προσφέρει η μελέτη του Υβριδικού Πολέμου:
σελίδα 10**
- 8. Επίλογος: σελίδα 11**

Εισαγωγή

Η βία αποτελεί ένα ανθρώπινο/κοινωνικό φαινόμενο, μέσω της οποίας επιδιώκεται η επιβολή της θέλησης ενός προσώπου έναντι άλλου. Αντίστοιχα ο πόλεμος αφορά τη σύγκρουση αντίθετων συλλογικών βουλήσεων και την προσπάθεια επιβολής της θέλησης ενός κράτους σε ένα άλλο. Είναι αναμενόμενο ότι τα χαρακτηριστικά και ο τρόπος με τον οποίο εκτυλίσσεται η επιβολή αυτή τείνουν να μεταβάλλονται και να προσαρμόζονται συναρτήσει των συνθηκών του διεθνούς συστήματος, **της παγκόσμιας τάξης** (global order).

Προς επίρρωσιν, ο γνωστός θεωρητικός του πολέμου Karl von Clausewitz, πέραν της γνωστής του φράσης: *«ο πόλεμος αποτελεί τη συνέχιση της πολιτικής με άλλα μέσα»*, έχοντας κατανοήσει ότι η κάθε εποχή έχει το δικό της τύπο πολέμου *«ο πόλεμος είναι ένας χαμαιλέων»*, θεώρησε ως απαραίτητο ότι θα *«πρέπει πρώτα να κατανοήσουμε τη φύση του πολέμου ή της απειλής με την οποία ερχόμαστε αντιμέτωποι»*, προκειμένου να την αντιμετωπίσουμε επιτυχώς.

Με αφετηρία την κρίση στην Ουκρανία και την κατάληψη της Κριμαίας από τη Ρωσία, πολλοί αναλυτές εισήγαγαν (ή επανεισήγαγαν) την έννοια του υβριδικού πολέμου. Ο όρος αυτός χρησιμοποιήθηκε ως μια προσπάθεια κατανόησης της δράσης της Ρωσίας, η οποία ενέτασσε σε ένα συνεκτικό πλαίσιο ένα εύρος φαινομενικά ετερόκλητων μέσων: πληροφορικών, κυβερνοπολέμου, στρατιωτικά, παραστρατιωτικά για την επίτευξη συγκεκριμένου πολιτικού σκοπού.

Η ειρωνεία και ένα από τα παράδοξα, έγκειται στο γεγονός ότι ενώ οι Δυτικοί αναλυτές χρησιμοποιούν τον όρο προκειμένου να εξηγήσουν τον τρόπο δράσης της Ρωσίας, την ίδια χρονική στιγμή οι Ρώσοι αναλυτές με σημείο αναφοράς την αραβική άνοιξη και την πορτοκαλί επανάσταση στην Ουκρανία, χρησιμοποίησαν τον όρο – με προεξέχοντα το Στρατηγό Gerasimov - ώστε να ερμηνεύσουν την αυξανόμενη χρήση πολιτικοοικονομικών - μη στρατιωτικών μέσων (όπως οι έγχρωμες επαναστάσεις), εκ μέρους τη Δύσης.

Σε κάθε περίπτωση αυτό που έχει αξία είναι ο κοινός τόπος των δύο ερμηνευτικών σχημάτων, ο οποίος χρησιμοποιεί ως λογική αφετηρία την αμφισβήτηση του δίπολου: **πόλεμος-ειρήνη**, ως μέσο προσδιορισμού της κατάστασης μεταξύ δύο κρατών. Ορθά θα επεσήμανε κάποιος ότι μεταξύ των δύο αυτών πόλων υφίσταται ως

ενδιάμεσα στάδια οι καταστάσεις της **κρίσης** και της **έντασης**, ωστόσο οι δύο αυτές καταστάσεις δεν εμπεριέχουν τη χρήση αλλά την απειλή χρήσης των συντελεστών και τεχνικών ισχύος ενός κράτους, προκειμένου να εξαναγκάσει την υιοθέτηση της βούλησής του από το έτερο μέρος. Εδώ λοιπόν, έχουμε μια διαφορετική κατάσταση στην οποία χωρίς να έχει κηρυχθεί πόλεμος εντούτοις τα μέσα ισχύος χρησιμοποιούνται.

Τι δεν είναι ο υβριδικός πόλεμος;

Προκειμένου να αντιληφθούμε τι είναι ο υβριδικός πόλεμος, είναι ωφέλιμο να προσδιοριστεί τι δεν είναι, ώστε να απαλλαχθεί από παρερμηνείες που ενδεχόμενα οδηγούν σε λανθασμένες αντιλήψεις για τη φύση σύγχρονων διενέξεων/συγκρούσεων:

α. Δεν είναι κάτι νέο, όπως και οι περισσότερες μέθοδοι/τεχνικές του, οι οποίες έχουν εφαρμοσθεί πολλαπλά στο ιστορικό παρελθόν. Ωστόσο αυτές προσδιορίζονταν συμπληρωματικά και αναφέρονταν αποκλειστικά σε σχέση με συμβατική στρατιωτική δράση

β. Δεν είναι απλά συνδυασμένος πόλεμος (compound warfare = irregular + conventional).

γ. Δεν αναφέρεται στη μονοδιάστατη/αποσπασματική χρήση ανορθόδοξων ή ασύμμετρων τακτικών (πχ ανταρτοπόλεμου, τρομοκρατίας, κυβερνοπολέμου) ή τη χρήση πολιτικών/οικονομικών μέσων. Οι παραπάνω τρόποι, μέθοδοι και τεχνικές πολέμου ναι μεν αποτελούν μέρος αυτού που ορίζεται ως Υβριδικό, αλλά σε καμία περίπτωση η μεμονωμένη ή η αποσπασματική χρήση τους δεν αποτελεί την επαρκή συνθήκη για να χαρακτηρίσει μια δράση ως υβριδική.

δ. Απαιτεί την ύπαρξη οργανωμένης και σαφώς κατευθυνόμενης πολιτικής βούλησης. Υπό αυτή την έννοια η θεώρηση ότι η μετανάστευση αποτελεί υβριδικό πόλεμο (ακόμα και με την παραδοχή ότι αποτελεί κοινωνική απειλή), είναι αδύνατο να στοιχειοθετηθεί, καθώς δεν είναι αποδείξιμη η ύπαρξη σκοπού. Αντίθετα η χρησιμοποίηση των μεταναστευτικών ροών από το ΙΚ προκειμένου να διέλθουν μαχητές του στη Δύση με σκοπό την εκτέλεση τρομοκρατικών επιθέσεων, αποτελεί σαφώς στοιχείο υβριδικής δράσης, η οποία με σκοπό τη στρατιωτική νίκη στο φυσικό

πεδίο και την ηθική στο ιδεολογικό (οι οποίες αλληλοεπιδρούν) εφαρμόζει **και** τρομοκρατικές μεθόδους, με την εκμετάλλευση των προσφυγικών ροών.

Ορισμός του Υβριδικού Πολέμου

Η προσπάθεια αποτύπωσης και τυποποίησης των ανωτέρω τεχνικών και μεθόδων έχει οδηγήσει στη διατύπωση πλήθους ορισμών. Χρησιμοποιώντας επιμέρους στοιχεία, επιλέγω να ορίσω τον υβριδικό πόλεμο ως:

Ένα σύνολο μεθόδων και τακτικών επίθεσης και εξαναγκασμού τα οποία εφαρμόζονται ταυτόχρονα, συνδυαστικά και με προσαρμοστικότητα, με σκοπό να επιβάλλουν τη βούληση ενός μέρους. Τα μέσα αυτά ποικίλλουν ως προς:

- α. Τη φύση τους σε στρατιωτικά και πολιτικά, σε υλικά και μη υλικά. κρατικά και μη κρατικά.
- β. Την προβλεπόμενη κανονιστικότητά τους, σε συμβατικά και μη συμβατικά (ανορθόδοξα).
- γ. Το χαρακτήρα τους σε στρατιωτικά, παραστρατιωτικά, οικονομικά, πολιτικά, δικαίου, ψυχολογικά, πληροφορικά, κυβερνοπολέμου, διπλωματικά, ιδεολογικά, πολιτιστικά, ηθικά.
- δ. Το επίπεδο / αντικείμενο στο οποίο απευθύνονται/εφαρμόζονται: στρατιωτικό, κυβερνητικό, κοινωνικό, ανθρώπινο.

Η διαφορετικότητα του Υβριδικού Πολέμου σε σχέση με το κλασσικό παράδειγμα

Ο παραπάνω ορισμός διαρρηγνύει το παραδοσιακό παράδειγμα του πολέμου σε πέντε επίπεδα:

- α. **Αναφορικά με τους δρώντες (actors):** υπερβαίνει την παραδοσιακή θεώρηση μιας πολεμικής σύγκρουσης, μεταξύ κρατικών οντοτήτων με χρήση συμβατικής στρατιωτικής ισχύος. Η υβριδική σύλληψη συμπεριλαμβάνει και μη κρατικούς δρώντες όπως παραστρατιωτικές δυνάμεις, τρομοκρατικές ομάδες κτλ. Επιπρόσθετα, στο πεδίο της μάχης πέραν της συμβατικής στρατιωτικής ισχύος, εμπλέκει μια πλειάδα άλλων συντελεστών, όπως: ιδιωτικοί στρατοί, παραστρατιωτικές

ομάδες, εγκληματικά δίκτυα και τρομοκρατικές οργανώσεις καθώς και ομάδες που υποκινούνται από τον ένα εμπόλεμο προκειμένου να δράσουν στο έδαφος του άλλου.

β. **Όσον αφορά το πεδίο διεξαγωγής (supra domain):** συμπεριλαμβάνονται στα μέχρι σήμερα φυσικά πεδία (αέρας, θάλασσα, ξηρά, διάστημα), αυτά του κυβερνοχώρου, το ανθρώπινο-κοινωνικό πεδίο (human-social domain). Επιπρόσθετα, τα νέα αυτά πεδία επιδρούν καθοριστικά και διαμορφώνουν τις εξελίξεις στα φυσικά.

γ. **Αναφορικά με τα παραδοσιακά επίπεδα του πολέμου (multilayer):** καθώς λόγω της ποικιλομορφίας των μέσων και τεχνικών που χρησιμοποιούνται, είναι δυνατό να παραχθούν αποτελέσματα σε περισσότερα του ενός επίπεδα του πολέμου (στρατηγικό, επιχειρησιακό, τακτικό) ή ακόμα και η στόχευση να άπτεται διαφορετικού επιπέδου με του εφαρμοζόμενου μέσου.

δ. **Πολυτροπικός (multimodal):** καθώς χρησιμοποιεί τις διατιθέμενες τεχνικές-μέσα συμπληρωματικά/συνδυαστικά μεταξύ τους.

ε. **Μη γραμμικός (non linear):** καθώς αποκλίνει από την παραδοσιακή γραμμική εξέλιξη μίας διαμάχης σε ένοπλη σύγκρουση:

1. Διένεξη σε πολιτικοδιπλωματικό επίπεδο.
2. Κρίση/ένταση.
3. Ένοπλη σύγκρουση-χρήση μέσων ισχύος
4. Διπλωματική διευθέτηση.

Αντίθετα στην υβριδική μη γραμμική θεώρηση τα μη συμβατικά- μη στρατιωτικά μέσα ισχύος χρησιμοποιούνται ανεξάρτητα από την κλασσικές φάσεις εξέλιξης της διένεξης, προ ή μετά των εχθροπραξιών.

στ. **Μεταξύ Επίθεσης και Εξαναγκασμού:** αίρεται η παραδοσιακή γραμμική χρονική σχέση εξαναγκασμού – επίθεσης, όπου η αποτυχία του πρώτου συνεπαγόταν άσκηση του δεύτερου, καθώς επίσης και τα χρησιμοποιούμενα μέσα (πχ διπλωματία κανονιοφόρων, εκτέλεση ένοπλης επίθεσης αντίστοιχα). Οι υβριδικές τακτικές εφαρμοζόμενες ταυτόχρονα σε πολλαπλά πεδία (φυσικό, κοινωνικό, ηθικό, κυβερνοχώρο), κατά των υποκειμένων αυτών (όπλα, άτομα, κυβερνήσεις, κοινωνίες, δίκτυα), δεν συνεπάγονται απαραίτητα τη σαφή κατίσχυση επί του αντιπάλου - όπως

συμβαίνει σε μια συμβατική στρατιωτική επίθεση στο φυσικό χώρο-, αλλά αποτελούν ταυτόχρονα εξαναγκασμό και επίθεση και επιφέρουν ποικιλία αποτελεσμάτων.

ζ. **Άρση της μονόδρομης σχέσης Πολιτική – Πόλεμος:** Ο πόλεμος όπως είναι γνωστό και από τη ρήση του μεγάλου θεωρητικού αποτελεί μέσο άσκησης πολιτικής «*Πόλεμος είναι η συνέχιση της πολιτικής με άλλα μέσα*». Η θεώρηση αυτή συνεπάγεται την εξαρτημένη σχέση του πολέμου από την πολιτική. Η πόλεμος ναι μεν αποτελεί προϊόν του πολιτικού σχεδιασμού, αλλά η διεξαγωγή του γίνεται με όρους και μέσα στρατιωτικής ισχύος, τα αποτελέσματα της οποίας καρπώνεται μετά το πέρας της πολεμικής σύγκρουσης η πολιτική, προκειμένου να διαμορφώσει πολιτικά αποτελέσματα. Ο Υβριδικός Πόλεμος τροποποιεί αυτή τη σχέση, εισάγοντας πολιτικά μέσα στην πολεμική σύγκρουση, διαστέλλοντας το πεδίο της σύγκρουσης. Με τον τρόπο αυτό η ρήση του Carl von Clausewitz μπορεί να επαναδιατυπωθεί για να ορίσει την έννοια της **σύγκρουσης**: «*η σύγχρονη Σύγκρουση είναι πόλεμος που ασκείται και με άλλα μέσα (πλην των στρατιωτικών)*».

Τα παράδοξα του Υβριδικού Πολέμου

1. *Όπλο του δυνατού και όπλο του αδυνάτου*

Ενώ στις συμβατικές τακτικές / τεχνικές η αποτελεσματικότητα είναι άμεσα συνυφασμένη και σχεδόν καθολικά εξαρτώμενη από το συσχετισμό στρατιωτικής ισχύος, αντίθετα η εφαρμογή υβριδικών τακτικών είναι δυνατό να ευνοήσει ταυτόχρονα και το ισχυρό και αδύναμο μέρος μιας σύγκρουσης. Αυτό καταρχήν συμβαίνει καθώς οι αντιπαρατιθέμενοι υβριδικοί συντελεστές δεν έρχονται άμεσα αντιμέτωποι. Δεύτερον, λόγω της ασυμμετρίας των συνεπειών της εφαρμογής, τόσο σε υλικά μετρήσιμες μονάδες όσο και σε άυλες.

Με αυτό τον τρόπο η δυνατότητα πρόκλησης τεράστιας ζημιάς με μικρό κόστος (πχ τρομοκρατικές ενέργειες, διεθνής απονομιμοποίηση, κυβερνοεπιθέσεις, ανταρτοπόλεμος) ευνοεί το αδύναμο μέρος, καθώς αυξάνει το κόστος στον αντίπαλο και δεύτερον λόγω της συγκεκαλυμμένης φύσης μέρους των υβριδικών μεθόδων, μειώνουν τον κίνδυνο αντιποίνων τον οποίο συνεπάγεται για παράδειγμα ένα συμβατικό προληπτικό χτύπημα.

Από την άλλη πλευρά, η δυνατότητα επίθεσης και επιβολής της θέλησης στον αντίπαλο με σχετικά φθηνά μέσα, παρουσιάζει πλεονεκτήματα και για το ισχυρό μέρος, καθόσον με την εκτέλεση συγκεκριμένων μεθόδων (κυβερνοεπίθεση, πληροφορικές/ψυχολογικές επιχειρήσεις, πόλεμος δια αντιπροσώπων) μειώνεται το κόστος (οικονομικό, ανθρώπινες ζωές), δίνεται η δυνατότητα ελεγχόμενης κλιμάκωσης, εκμηδενίζονται ή ελαχιστοποιούνται οι συνέπειες που συνεπάγεται μια συμβατική επίθεση, όπως: το διπλωματικό κόστος, η διεθνής απονομιμοποίηση και αποφυγή της ανεπιθύμητης επέμβασης άλλων παραγόντων (πχ ΟΗΕ, συμμαχίες συλλογικής ασφάλειας, κράτη).

2. Αποκαλύπτει την ισχύ του διεθνούς συστήματος και ταυτόχρονα φανερώνει την αδυναμία του.

Είναι σημαντικό να κατανοηθεί ότι η υιοθέτηση υβριδικών τακτικών από Μεγάλες Δυνάμεις και ισχυρά κράτη (ΗΠΑ, Ρωσία, Κίνα, Ιράν), είναι αποτέλεσμα των επιταγών και αρχών του διεθνούς συστήματος, στο πλαίσιο του οποίου η εκτέλεση των παραδοσιακών πρακτικών επιβολής θέλησης (συμβατική ένοπλη επίθεση), εναντίον ετέρου κράτους, έχει καταστεί εξαιρετικά πιο δύσκολη σε σχέση με το παρελθόν. Συναφώς, γίνεται αντιληπτό ότι η προσφυγή σε υβριδικές μεθόδους αποτελεί μια τρόπο τινά αναγκαστική πρακτική ακόμα και των Μεγάλων Δυνάμεων, λόγω της (έστω και μερικής) κατίσχυσης του Διεθνούς Δικαίου και των Διεθνών Θεσμών και Αρχών (πχ Αρχή Ακεραιότητας κρατών, απαγόρευση πολέμου κτλ).

Ωστόσο, αποτελώντας μια κατ' ουσία μέθοδο επιβολής, οι υβριδικές τακτικές/τεχνικές ακροβατούν στο όριο της διεθνούς νομιμότητας, αναδεικνύοντας ταυτόχρονα και την αδυναμία του Διεθνούς Συστήματος να ανταποκριθεί άμεσα και ευέλικτα σε νέες μορφές απειλών και μεθόδων άσκησης βίας.

3. Η εξαφάνιση της κλασσικής μορφής πολέμου του διακρατικού πολέμου προκαλεί την ανάδυση νέων μορφών πολέμου.

Η επικράτηση της μεταπολεμικής διεθνούς τάξης (world order) των κυρίαρχων εθνών-κρατών, είχε σαν αποτέλεσμα να μην εξαφανιστεί κανένα κράτος μετά το ΒΠΠ ως αποτέλεσμα κατάκτησης. Οι ελάχιστες αλλαγές συνόρων συνέβησαν ως αποτέλεσμα συναινετικής διάσπασης ή απόσχισης και όχι κατάκτησης. Η μεταψυχροπολεμική επέκταση των παγκοσμιοποιημένων σχέσεων και δομών της παγκόσμιας τάξης έχουν καταστήσει μη θελκτική, μη αναγκαία και ασύμφορη την

κατάκτηση εδάφους και συναφώς και τη διεξαγωγή διακρατικών πολέμων ή κατακτητικών πολέμων από τις Μεγάλες Δυνάμεις. Σ' αυτό συντελεί η εντεινόμενη αλληλεξάρτηση μεταξύ των μονάδων του συστήματος όπου η πολυπλοκότητα των σχέσεων δημιουργεί ένα αποτρεπτικό πλαίσιο για την προσφυγή σε συμβατική σύγκρουση. Είναι αξιοσημείωτο ότι μετά το πέρας του Ψυχρού Πολέμου, διεξήχθησαν μόνο δύο διακρατικές συγκρούσεις παραδοσιακής μορφής: η εισβολή και κατοχή του Κουβέιτ από το Ιράκ και αυτή μεταξύ των ΗΠΑ και του Ιράκ. Ωστόσο, τα ανωτέρω δεν υποδηλούν ότι έχουν εξαλειφθεί τα αίτια που ωθούσαν σε προσφυγή στον πόλεμο. Τα κράτη και δη οι Μεγάλες Δυνάμεις και τα ισχυρά περιφερειακά, δεν έχουν εξαλείψει τους μεταξύ τους ανταγωνισμούς ούτε την τάση να επιβάλλουν τη θέλησή τους επί άλλων. Οι υβριδικές τακτικές προσφέρουν τη δυνατότητα υπέρβασης των περιορισμών του Διεθνούς Συστήματος και εκπλήρωσης των επιδιώξεων.

Περιπτώσεις Υβριδικών δράσεων στο Θαλάσσιο πεδίο

Οι υβριδικές τεχνικές εφαρμόζονται ευρέως και στο θαλάσσιο πεδίο. Τα μοναδικά χαρακτηριστικά του θαλάσσιου πεδίου όπως: η Ελευθερίας Ναυσιπλοΐας, η ύπαρξη περιοχών μη κρατικής δικαιοδοσίας (ανοιχτή θάλασσα), η κυριαρχία των κρατών μέσω της Σημαίας των πλοίων, δημιουργούν τις συνθήκες πολυπλοκότητας και ασάφειας οι οποίες και ευνοούν την ανάδυση των υβριδικών απειλών.

Υπό το πρίσμα αυτό οι **Υβριδικές Απειλές**, αποτυπώνουν καταστάσεις όπου η εκπλήρωση των κρατικών διεκδικήσεων επιδιώκεται όχι με στρατιωτικά μέσα ως αναμένεται, αλλά από έκνομες δραστηριότητες από ανεξάρτητους δρώντες. Για πχ η δράση παραστρατιωτικών ομάδων κινέζων αλιέων (με στρατιωτικό εξοπλισμό) στη Νότια Κινέζικη Θάλασσα, των οποίων η δράση πέραν της προφανούς οικονομικής είναι κατάλληλα μεθοδευμένη από το κινέζικο κράτος προκειμένου να εξασφαλίζει τις διεκδικήσεις επί των θαλασσίων ζωνών και να συνεπώς να παράξει σε μακροπρόθεσμο επίπεδο αποτελέσματα δικαίου.

Στη συνέχεια θα αναφερθώ σε τρεις χαρακτηριστικές περιπτώσεις:

α. Νότια Κινέζικη Θάλασσα

Οι διεκδικήσεις της Κίνας και οι εξ αυτών διενέξεις της με τα άλλα κράτη της περιοχής είναι γνωστές. Πώς προσπαθεί να εκπληρώσει και να θεμελιώσει η Κίνα τις διεκδικήσεις της;

(1) Με πολιτικά μέσα, παρέχοντας οικονομικά κίνητρα και αμοιβαία ωφελήματα στα κράτη της περιοχής, προκειμένου να κάνουν αποδεκτές τις διεκδικήσεις της.

(2) Με την κατά το δοκούν ερμηνεία του διεθνούς δικαίου, η οποία στηρίζεται στο ιδεολογικό πεδίο με ιστορικές αναφορές και αφηγήσεις που για δικαιώματά της στην περιοχή. Για το σκοπό αυτό έχει ιδρύσει σταθμούς ερευνών ενάλιων αρχαιοτήτων, αναπτύσσει σκάφη ενάλιων αρχαιολογικών ερευνών διεκδικώντας την κυριότητα των ευρημάτων.

(3) Αναβαθμίζοντας το προφίλ της με την αύξηση της ναυτικής της ισχύος, και παράλληλα με τη χρήση ακτοφυλακής προκειμένου να επιληφθεί μια σειρά θαλάσσιων περιστατικών.

(4) Με τη χρήση παραστρατιωτικών ομάδων τους επονομαζόμενους ως «**Little blue men**». Οι ομάδες αυτές στελεχώνουν αλιευτικά σκάφη πολλά εκ των οποίων έχουν περιορισμένες στρατιωτικές δυνατότητες (ραντάρ, συσκευές ασυρμάτων, δορυφορικό εξοπλισμό, μικρά όπλα). Οι δραστηριότητες των αλιευτικών αυτών στόλων ελέγχεται και εκπαιδεύεται στρατιωτικά από την κυβέρνηση (maritime paramilitary groups). Μπορούν να συλλέξουν πληροφορίες και να παρακολουθήσουν τις κινήσεις πολεμικών πλοίων άλλων χωρών. Παράλληλα χρησιμοποιούνται (και είναι εκπαιδευμένοι) για τη λογιστική υποστήριξη των στρατιωτικών μονάδων. Ωστόσο το πλέον σημαντικό αφορά τη χρήση τους σε επιχειρήσεις διεκδίκησης κυριαρχίας (sovereignty operations) όπως η εκχέρσωση υφάλων και ξερών και οι οργανωμένες επιχειρήσεις αλιείας σε διεκδικούμενες / αμφισβητούμενες περιοχές. Η χρήση των αλιευτικών σκαφών δημιουργεί σύγχυση αναφορικά με την αντιμετώπισή τους καθώς οι κανόνες εμπλοκής και οι αντιδράσεις έναντι των εμπορικών ή αλιευτικών διαφέρουν σημαντικά σε σχέση με αυτές έναντι των ΠΠ, καθόσον είναι ιδιαίτερα επισφαλές να εκτιμηθεί εάν ένα φαινομενικά αλιευτικό σκάφος δρα σύμφωνα με κυβερνητικές εντολές ή απλά παραβιάζει το νόμο.

Η Κίνα με αυτό τον τρόπο προωθεί τις διεκδικήσεις της και με σχετικά ήπιο τρόπο, ελέγχοντας την κλιμάκωση. Παράλληλα περιορίζει τις όποιες διεθνείς

επικρίσεις για τις πράξεις της, διατηρώντας το προφίλ της ήπιας και ειρηνικής υπερδύναμης, επιδιώκοντας να αποφύγει την επέμβαση των ΗΠΑ στην περιοχή.

β. Ναυτική Στρατηγική Ιράν

Η στρατηγική του Ιράν στο θαλάσσιο πεδίο έχει ως επίκεντρο τη δυνατότητα αποκλεισμού της Αραβικής Θάλασσας στα Στενά του Ορμούζ. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιεί ταυτόχρονα συμβατικές δυνάμεις (πολεμικά πλοία, αεροσκάφη, συστοιχίες ξηράς) και τις ανορθόδοξες δυνάμεις των φρουρών της επανάστασης, οι οποίες είναι σε θέση να διεξάγουν θαλάσσιο ανταρτοπόλεμο ή ανορθόδοξο (guerrilla at sea). Επίσης διαφαίνεται η δυνατότητα αξιοποίηση των σχέσεων με τρομοκρατικά ή εγκληματικά δίκτυα στην περιοχή, όπως οργανωμένες ομάδες (Hezbollah), φιλικά διακείμενοι πληθυσμοί (πχ Houthi Υεμένης, σίιτες Μπαχρέιν).

γ. Hezbollah (non state actor – protostate) versus Israel

Τέλος η οργάνωση Hezbollah μεταξύ του συνόλου των υβριδικών δραστηριοτήτων και δυνατοτήτων της, έχει αναπτύξει και δυνατότητες στο θαλάσσιο πεδίο. Μεταξύ αυτών η κατοχή antiship missiles P-800 (εμβέλειας 30χλμ), η κατοχή βλημάτων C802 (με τα οποία έπληξε το 2006 το ισραηλινό INS Hanit) και UAV. Η κατοχή και η ανάπτυξη σε παραθαλάσσιες αστικές περιοχές ρουκετών AT4, διευρύνει το πεδίο επιχειρήσεων και στο αστικό περιβάλλον. Ενώ η χρήση αλιευτικών για παρακολούθηση –επιτήρηση και εκτέλεση σαμποτάζ καθιστά εύκολο τον αιφνιδιασμό του αντιπάλου και δημιουργεί ρίσκο και αμφιβολίες για τον τρόπο δράσης του. Όλες οι παραπάνω δυνατότητες προσδίδουν ικανότητα αυξημένης δράσης στα παράκτια ύδατα, εξισορροπώντας την ασυμμετρία ισχύος με πιθανούς αντιπάλους (όπως το Ισραήλ), μέσω της απειλής πρόκλησης μεγάλου κόστους.

Τι μπορεί να μας προσφέρει η μελέτη του Υβριδικού Πολέμου;

Η μελέτη των αρχών του υβριδικού πολέμου αλλά και των περιπτώσεων εφαρμογής του συνεισφέρει στην:

1. Συμβολή στον εντοπισμό – εκτίμηση και προσδιορισμό νέων μορφών απειλών και επίθεσης. Επιπρόσθετα, με την ολιστική τους προσέγγιση, συμβάλλουν στον εντοπισμό των πηγών απειλής και στις συνέπειες που έχουν δράσεις που με βάση την κλασσική αντίληψη περί πολέμου θεωρούνταν αποσπασματικές ενέργειες.

2. Υιοθέτηση υβριδικών τακτικών/μεθόδων με αποτέλεσμα την εξισορρόπηση ασυμμετριών ισχύος, τη λειτουργία ως πολλαπλασιαστής ισχύος των συμβατικών δυνάμεων και της εκπλήρωσης της κρατικής βούλησης με ελαχιστοποίηση του κινδύνου διεθνούς απονομιμοποίησης ή ανεπιθύμητης επέμβασης τρίτου μέρους.

3. Διαμόρφωση του πεδίου διένεξης με τη δημιουργία ιδανικών συνθηκών, ώστε είτε να δικαιολογηθεί μια στρατιωτική επέμβαση μελλοντικά, είτε να επιβληθεί η βούληση του επιτιθέμενου, χωρίς τη χρήση στρατιωτικής βίας.

Επίλογος

Αυτό που θα πρέπει να είναι σαφές είναι ότι τα μέσα που χρησιμοποιεί ο Υβριδικός Πόλεμος δεν είναι κάτι το καινούργιο. Η διασύνδεση όμως ήδη χρησιμοποιούμενων τακτικών/τεχνικών σε ένα ολιστικό, συνεκτικό πλαίσιο προσαρμοσμένο στα χαρακτηριστικά του διεθνούς περιβάλλοντος, αποτελεί την πρωτοτυπία αυτού που ονομάζεται Υβριδικός Πόλεμος.

Αυτό που θα πρέπει να τύχει περαιτέρω έρευνας είναι το γεγονός ότι η εκπλήρωση στρατηγικών αποτελεσμάτων με τη χρήση (και) μη παραδοσιακών-υβριδικών μεθόδων, αναιρεί τη βαρύτητα και αποκλειστικότητα των συντελεστών ισχύος που προσδιορίζονται από τη ρεαλιστική θεωρία: στρατιωτική ισχύς, οικονομική ισχύς, δημογραφικοί παράγοντες. Η ενδεχόμενη εισαγωγή νέων συντελεστών ισχύος, θέτει εν αμφιβόλω τις σημερινές μεθόδους προσδιορισμού και αποτύπωσης των συσχετισμών ισχύος. Ωστόσο η υποτύπωση των υβριδικών δυνατοτήτων είναι τουλάχιστον επί του παρόντος ιδιαίτερα δύσκολη αναφορικά τόσο με την ποσοτική μέτρηση (αριθμητική) των διατιθέμενων μέσων, όσο και με την ποιοτική αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς τους. Υπό αυτό το πρίσμα η ρεαλιστική θεωρία θα πρέπει να επαναδιατυπώσει τις ανεξάρτητες μεταβλητές που συνιστούν την κρατική ισχύ.

Βιβλιογραφία

Brands, Hal. 2016. "Foreign Policy Research Institute." Dec 27. Accessed Dec 10, 2017. <http://www.css.ethz.ch/en/services/digital-library/articles/article.html/01236d5a-cd51-4c3f-a032-4e395339c696?platform=hootsuite>.

Erickson, A., and C. Kennedy. 2016. "National Interest." Jul 6. Accessed Jan 15, 2018. <http://nationalinterest.org/feature/countering-chinas-third-sea-force-unmask-maritime-militia-16860>.

Raska, Michael. 2015. "Russia's Concept on Small Wars: Implications on small states." *RSIS*.

Hoffman F. G., 2007, Conflict in the 21st Century: Rise of Hybrid Wars, Potomac Institute for Policy Studies, Arlington, Virginia, [online], available in http://www.potomac institute.org/images/stories/publications/potomac_hybridwar_0108.pdf, access 26/01/16